

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ ФАКУЛТЕТ ЗА ХОТЕЛИЈЕРСТВО И ТУРИЗАМ У ВРЊАЧКОЈ БАЊИ			
ПРИМЉЕНО		16. 01. 2023	
ОПРЕДЕЉ	БРОЈ	ЧЛАНОВИ	БЕДНОСТ
	70		

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА ЗА ХОТЕЛИЈЕРСТВО И ТУРИЗАМ У ВРЊАЧКОЈ БАЊИ
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ**

Предмет: Извештај Комисије о оцени докторске дисертације

Одлуком Наставно-научног већа Факултета за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи Универзитета у Крагујевцу, број 2693 од 28. 11. 2022. године и Већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу, број IV-02-963/13 од 21. 12. 2022. године, именовани смо за чланове Комисије за писање Извештаја о оцени докторске дисертације кандидата **Маријане Сеочанац** под насловом „Развој модела ко-креирања искуства учесника туристичког догађаја мешовитог карактера”.

На основу увида и анализе урађене и предате докторске дисертације, која је резултат самосталног и оригиналног научно-истраживачког рада, Комисија за писање Извештаја о оцени докторске дисертације и за њену јавну одбрану подноси Наставно-научном већу Факултета за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи Универзитета у Крагујевцу следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1.1 Основни биографски подаци

Маријана Сеочанац рођена је 24. априла 1994. године у Краљеву. Основну школу „Бане Миленковић” завршила је у Новом Селу, општина Врњачка Бања, након чега уписује Угоститељско-туристичку школу са домом ученика у Врњачкој Бањи, смер туристички техничар – оглед. Основне академске студије уписала је академске 2013/14. године на Факултету за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи, Универзитета у Крагујевцу, студијски програм Хотелијерство и туризам. Дипломирала је 31. 8. 2017. године, са просечном оценом 9,66, одбранивши дипломски рад под називом „Промоција туристичких агенција код увођења нових дестинација на туристичко тржиште на примеру Самоса, Кон Тики”. Мастер студије, студијски програм Менаџмент у туризму, уписала је на истом факултету академске 2017/18. године. Звање мастер менаџер, са просечном оценом 10,00 стекла је 16. 10. 2018. године, одбранивши мастер рад под називом „Београд као nightlife туристичка дестинација, анализа коментара на TripAdvisor-у”. Докторске академске студије, студијски програм Менаџмент у хотелијерству и туризму, уписала је академске 2018/19. године на истом Факултету, и положила све испите предвиђене наставним планом и програмом са просечном оценом 10,00.

Током студирања Маријана Сеочанац била је стипендиста Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије и Фонда за младе таленте Републике Србије „Доситеја”. Стручну праксу током студирања обавила је у хотелу „Слобода” у Шапцу, и туристичкој агенцији „Spa Travel & Service” у Врњачкој Бањи. Од јула 2017. до марта 2019. године била је запослена у туристичкој агенцији „Spa Travel & Service” у Врњачкој Бањи, на позицији менаџера продаје. Од октобра 2017. до октобра 2018. године била је ангажована као сарадник у настави ван радног односа (демонстратор) на Факултету за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи, где је изводила вежбе на наставним предметима Менаџмент туристичких агенција и организатора путовања, Пословни туризам и Менаџмент хотелским објектом. У марту 2019. године изабрана је у звање истраживач-приправник на Факултету за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи, а од децембра 2021. године има звање истраживач-сарадник. Ангажована је на предметима: Менаџмент хотелским објектом (студијски програм: хотелијерство и туризам, академске: 2019/20, 2020/21, 2021/22, 2022/23), Менаџмент смештајним капацитетима (студијски програми: хотелијерство и туризам, здравствени туризам, академске: 2019/20, 2020/21, 2021/22, 2022/23), Менаџмент услуга (студијски програми: хотелијерство и туризам, здравствени туризам, академске: 2020/21), Маркетинг менаџмент (студијски програми: хотелијерство и туризам, здравствени туризам, академске: 2020/21), Пословни туризам (студијски програм: хотелијерство и туризам, академске: 2021/22), Менаџмент туристичких агенција и организатора путовања (студијски програм: хотелијерство и туризам, академске: 2021/22) и Управљање пројектима у хотелијерству (студијски програм: гастрономски менаџмент, академске: 2021/22, 2022/23). Осим извођења вежби, од априла 2019. године била је ангажована као млади истраживач на пројекту „Унапређење конкурентности јавног и приватног сектора умрежавањем компетенција у процесу европских интеграција Србије”, финансираног од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. Као члан пројектног тима учествовала је на више пројеката.

Од 2019. године Маријана Сеочанац члан је организационог одбора Међународног научног скупа „Tourism in Function of Development of the Republic of Serbia” коју организује Факултет за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи. Члан је Српског удружења за маркетинг (SeMA). Говори и служи се енглеским језиком. У раду користи апликативни софтвер *MS Office*, статистички пакет за друштвене науке *IBM SPSS Statistics* и софтвер *SmartPLS*.

1.2 Научно-истраживачки рад кандидата

Кандидат Маријана Сеочанац, поред обављања наставних активности, бавила се научно-истраживачким радом у научној области *Менаџмент и бизнис*, уже научне области *Пословни менаџмент*, којој припада и тема докторске дисертације.

У досадашњем научно-истраживачком раду, кандидат је објавио следеће ауторске и коауторске радове који га квалификују за наведену научно-истраживачку област:

Рад у међународном часопису (M23):

1. Seočanac, M., & Dimitrovski, D. (2022). Factors influencing tourists' nightlife experience in Belgrade. *Consumer Behavior in Tourism and Hospitality*, 17(4), 436–452. <https://doi.org/10.1108/CBTH-11-2021-0279> [SJQR Q2; ESCI]
2. Dimitrovski, D., Seočanac, M., & Luković, M. (2021). Business events at a spa destination: An insight into senior participant motivation. *International Journal of Tourism Cities*, 7(1), 13–31. <https://doi.org/10.1108/IJTC-04-2019-0054> [SJQR Q2; ESCI]

Рад у националном часопису међународног значаја (M24):

1. Kraguljac, V., Seočanac, M., Senić, V., & Dimitrovski, D. (2022). Online booking accommodation in rural tourism: An UTAUT perspective. *Economics of Agriculture*, 69(4), 1061–1078. <https://doi.org/10.5937/ekoPolj2204061K>
2. Seočanac, M. (2022). Understanding the youth tourists' motivation to attend rural gastronomic festivals in the Republic of Serbia. *Economics of Agriculture*, 69(2), 455–467. <https://doi.org/10.5937/ekoPolj2202455S>

Саопштење са међународног скупа штампано у целини (M33):

1. Pantović, D., & Seočanac, M. (2022). The importance of social networks to sustain cultural heritage tourism. *IV International Scientific and Practical Conference: Tourism and Hospitality Industry: Current State and Development Trends*, November 14–16th, Rostov-on-Don, Russia, 56–60.
2. Сеочанац, М., & Крагуљац, В. (2021). Позитиван имиџ дестинације као предуслов за опоравак хотелске индустрије након COVID-19. *XIII Научно-стручна конференција Хотелска кућа 2021: Хотелска индустрија и туризам у постковид периоду – нова нормалност*, 4-5. децембар, Златибор, Србија, 9–20.
3. Miletić, R., Seočanac, M., & Milašinović, D. (2021). Business informatics and ICT education in the contemporary hotel management and tourism environment. *International Scientific Conference: Science and Higher Education in Function of Sustainable Development – SED 2021*, October 8th, Užice, Serbia.
4. Seočanac, M., & Čelić, I. (2020). Investigating experience of Chinese tourists with branded hotels in Serbia: A case study of Booking.com. *V International Scientific Conference: Tourism in function of development of the Republic of Serbia – Tourism and Rural Development*, Thematic Proceedings I (pp. 434–451). Vrnjačka Banja, Republic of Serbia: University of Kragujevac, Faculty of Hotel Management and Tourism in Vrnjačka Banja.
5. Seočanac, M., & Čelić, I. (2019). What do Booking.com reviews say about the service quality of Serbian spa hotels?. In D. Cvijanović et al. (Eds.), *IV International Scientific Conference: Tourism in function of development of the Republic of Serbia – Tourism as a generator of Employment*, Thematic Proceedings I (pp. 553–570). Vrnjačka Banja, Republic of Serbia: University of Kragujevac, Faculty of Hotel Management and Tourism in Vrnjačka Banja.

6. Kraguljac, V., **Seočanac, M.**, & Milašinović, D. (2019). Several key points in education of hospitality and tourism managers in information systems. *Naučno-stručna konferencija: Hotelska kuća 2019*, 12-14. decembar, Zlatibor, Srbija, 212–222.
7. Kraguljac, V., **Seočanac, M.**, & Milašinović, D. (2019). ICT education as a true preparation for working environment of hospitality and tourism managers. *VII International scientific-practical conference: Innovative Aspects of the Development Service and Tourism*, April 10-12th, Stavropol, Russia, 57–62.
8. Kraguljac, V., **Seočanac, M.**, & Milašinović, D. (2018). Correlation of ICT education and professional practice of hospitality and tourism managers. *International Symposium: Experience. Knowledge. Contemporary Challenges – Romania in the Year of the Centenary. The European and global socio-economic Context*, December 13-14th, Bucharest, Romania, 53–70.

Монографска библиографска публикација или монографска студија (M43):

1. **Seočanaц, M.**, Ђорђевић, Н., Пантовић, Д., и Мићовић, А. (2022). *Туристичка валоризација и правна заштита културно-историјских вила Врњачке Бање*. Универзитет у Крагујевцу и Центар за научноистраживачки рад САНУ и Универзитета у Крагујевцу.

Рад у врхунском часопису националног значаја (M51):

1. Čelić, I., **Seočanaц, M.**, Milašinović, M., & Milojević, S. (2022). Guest satisfaction and dissatisfaction with hotels in Vrnjačka Banja: The situation analysis during the COVID-19 pandemic. *BizInfo*, 13(2), 117–123.
2. Челић, И., **Seočanaц, M.**, и Милашиновић, М. (2021). Истраживање задовољства гостију у хотелима током пандемије COVID-19 употребом технике рударења текста. *Економија – теорија и пракса*, 14(4), 50–72. <https://doi.org/10.5937/etp2104050C>
3. **Seočanaц, M.**, и Секулић, Д. (2020). Задовољство квалитетом хотелске услуге у планинским хотелима Србије: Анализа рецензија са Booking.com. *Маркетинг*, 51(2), 108–120. <https://doi.org/10.5937/markt2002108S>

Рад у националном часопису (M53):

1. **Seočanaц, M.** (2022). Transformative experiences in nature-based tourism as a chance for improving sustainability of tourism destination. *Economics of Sustainable Development*, 6(1), 1–10. <https://doi.org/10.5937/ESD2201001S>
2. **Seočanaц, M.**, Kraguljac, V., & Milašinović, D. (2019). Online booking versus travel agents: Perspective of young tourists in Serbia. *Hotel and Tourism Management*, 7(2), 105–114. <https://doi.org/10.5937/menhottur1902105S>
3. Dimitrovski, D., & **Seočanaц, M.** (2018). Travel fairs attendance with the reference to political instability: Belgrade Travel Fair. *Hotel and Tourism Management*, 6(1), 7–17. <https://doi.org/10.5937/menhottur1801007D>

Рад у домаћем новопокренутом научном часопису (M54):

1. **Seočanac, M.** (2019). Are LOHAS consumers a perspective tourism segment?. *Economics of Sustainable Development*, 3(2), 29–38. <https://doi.org/10.5937/ESD1902029S>

Учешће у научно-истраживачким пројектима

Поред наведених објављених радова, кандидат Маријана Сеочанац учествовала је као млади истраживач на пројекту „Унапређење конкурентности јавног и приватног сектора умрежавањем компетенција у процесу европских интеграција Србије”, број 179066, финансираног од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. Као члан пројектног тима учествовала је на пројектима „Анализа туристичких потенцијала заштићених природних добара на територији Града Новог Сада” (2020/21. година) подржаног од стране Града Новог Сада, затим на пројекту „Врњачке виле као чувари културног наслеђа”, подржаног и финансираног од стране Универзитета у Крагујевцу и Центра за научноистраживачки рад САНУ и Универзитета у Крагујевцу, који је награђен као најбоље рангиран у области друштвено-хуманистичких наука за академску 2021/22. годину, и „Утицај пандемије изазване COVID 19 вирусом на повећање прихода у руралном туризму” (2022/23. година), финансираног од стране Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

2. ПРИКАЗ СТРУКТУРЕ И САДРЖАЈ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1 Основни подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација кандидата **Маријане Сеочанац** под насловом „Развој модела ко-креирања искуства учесника туристичког догађаја мешовитог карактера” написана је на х + 264 страна штампаног текста, формата А4, стандардног прореда и величине слова. Поред уобичајених елемената као што су Насловна страна (на српском и енглеском језику, 2 стране), Идентификациона страница (1 страна), Апстракт (на српском и енглеском језику, 2 стране), Садржај (3 стране), Списак слика (1 страна), Списак табела (2 стране), Списак графикана (1 страна), Увод (4 стране), Закључак (3 стране), Литература (55 страна), Прилози (14 страна), Биографија аутора (1 страна), Образац 1 – Изјава аутора о оригиналности докторске дисертације (1 страна), Образац 2 – Изјава аутора о истоветности штампане и електронске верзије докторске дисертације (1 страна), Образац 3 – Изјава аутора о искоришћавању докторске дисертације (2 стране), докторска дисертација обухвата и пет логички повезаних целина: Део I – *Искуство у туризму* (26 страна), Део II – *Ко-креирање искуства у туризму* (35 страна), Део III – *Трансформациони туризам* (21 страна), Део IV – *Туризам догађаја* (15 страна), Део V – *Методологија и резултати истраживања* (74 стране). Списак литературе обухвата 815 извора, претежно на енглеском језику. Поред наведеног, докторска дисертација садржи 19 слика, 44 табеле и 15 графикана.

2.2 Предмет, циљеви, хипотезе и методологија истраживања

Кандидат у докторској дисертацији предлаже модел ко-креирања искуства учесника туристичког догађаја мешовитог карактера и теоријски и емпиријски анализира утицај ресурса из окружења у коме се ко-креира искуство (операнд ресурса) и личних ресурса индивидуе (оперант ресурса) на субјективно благостање учесника догађаја и њихову будућу намеру у вези са догађајем. Кандидат наводи да туристи све више стреме ка искуствима која нуде значење, пружају могућности за лични раст и трансформацију, као и да искуства која имају трансформациону моћ представљају главни покретач стварања лојалности туриста према компанији, туристичкој дестинацији или догађају. Због позитивних ефеката трансформационих искустава, кандидат истиче да идентификација начина на који се може подстаћи трансформација представља изузетно важну тему истраживања у области туризма. У циљу конципирања истраживачког оквира, кандидат на основу адекватних сазнања из области туризма и маркетинга предлаже теоријски модел, који потом надограђује и развија истраживачки модел докторске дисертације. Истраживачки оквир кандидат поставља у складу са С-О-Р моделом, који објашњава однос између стимуланса које купац прима, емоције коју осећа у свом организму и њиховог одговора или става. Прецизније, истраживачки оквир се састоји од претходника искуства (стимуланс), који се посматрају кроз операнд и оперант ресурсе. Ко-креирање искуства кандидат посматра кроз пет димензија ко-креирања искуства (хедонистичка, когнитивна, друштвена, лична, економска). Ко-креирање искуства заједно са субјективним благостањем учесника посматра се као организам, док се будућа намера учесника у вези са туристичким догађајем посматра као одговор. За мерење постављених релација кандидат је у докторској дисертацији применила Моделирање структурним једначинама методом парцијалних најмањих квадрата.

Предмет докторске дисертације односи се на предлагање модела ко-креирања искуства учесника туристичког догађаја и његово тестирање у контексту догађаја мешовитог карактера. **Основни циљ дисертације** је испитивање способности процеса ко-креирања искуства да, под утицајем ресурса из окружења у коме се ко-креира искуство (операнд ресурса) и личних ресурса индивидуе (оперант ресурса), унапреди субјективно благостање учесника туристичког догађаја мешовитог карактера и утиче на њихову будућу намеру у вези са догађајем.

На основу дефинисаног основног циља, изведени су одговарајући специфични циљеви. *Први специфични циљ* је истражити утицај који оперант ресурси учесника туристичког догађаја мешовитог карактера имају на искуство стечено укључивањем у процес ко-креирања. *Други специфични циљ* је истражити утицај који операнд ресурси, односно различити аспекти окружења у коме се дешава искуство, имају на искуство учесника туристичког догађаја мешовитог карактера, стечено укључивањем у процес ко-креирања. *Трећи специфични циљ* је истражити утицај искуства, стеченог укључивањем у процес ко-креирања, на субјективно благостање учесника туристичког догађаја мешовитог карактера. *Четврти специфични циљ* је истражити утицај субјективног благостања учесника туристичког догађаја мешовитог карактера на њихову будућу

намеру у вези са догађајем. *Пети специфични циљ* је, кроз промену у субјективном благостању учесника туристичког догађаја мешовитог карактера, истражити утицај искуства, стеченог укључивањем у процес ко-креирања, на будућу намеру учесника повезану са догађајем.

У складу са дефинисаним предметом и циљевима истраживања, у докторској дисертацији постављена је генерална хипотеза која гласи:

Х: Процес ко-креирања искуства на туристичком догађају мешовитог карактера иницира трансформацију која доводи до побољшања субјективног благостања учесника и последично утиче на њихову будућу намеру у вези са догађајем.

На основу генералне хипотезе постављене су и тестиране следеће хипотезе:

Х1: Оперант ресурси учесника туристичког догађаја мешовитог карактера позитивно утичу на њихово искуство.

Х1.1: Знање и вештине учесника туристичког догађаја мешовитог карактера позитивно утичу на њихово хедонистичко искуство.

Х1.2: Знање и вештине учесника туристичког догађаја мешовитог карактера позитивно утичу на њихово когнитивно искуство.

Х1.3: Знање и вештине учесника туристичког догађаја мешовитог карактера позитивно утичу на њихово друштвено искуство.

Х1.4: Знање и вештине учесника туристичког догађаја мешовитог карактера позитивно утичу на њихово лично искуство.

Х1.5: Знање и вештине учесника туристичког догађаја мешовитог карактера позитивно утичу на њихово економско искуство.

Х1.6: Разиграност учесника туристичког догађаја мешовитог карактера позитивно утиче на њихово хедонистичко искуство.

Х1.7: Разиграност учесника туристичког догађаја мешовитог карактера позитивно утиче на њихово когнитивно искуство.

Х1.8: Разиграност учесника туристичког догађаја мешовитог карактера позитивно утиче на њихово друштвено искуство.

Х1.9: Разиграност учесника туристичког догађаја мешовитог карактера позитивно утиче на њихово лично искуство.

Х1.10: Разиграност учесника туристичког догађаја мешовитог карактера позитивно утиче на њихово економско искуство.

Х2: Компоненте амбијенталног окружења у коме се ко-креира искуство имају позитиван утицај на искуство учесника туристичког догађаја мешовитог карактера.

Х2.1: Сензорна компонента окружења у коме се ко-креира искуство позитивно утиче на хедонистичко искуство учесника туристичког догађаја мешовитог карактера.

Х2.2: Сензорна компонента окружења у коме се ко-креира искуство позитивно утиче на когнитивно искуство учесника туристичког догађаја мешовитог карактера.

X2.20: Културна компонента окружења у коме се ко-креира искуство позитивно утиче на економско искуство учесника туристичког догађаја мешовитог карактера.

Хз.1: Хедонистичко искуство позитивно утиче на субјективно благостање учесника туристичког догађаја мешовитог карактера.

X3.2: Когнитивно искуство позитивно утиче на субјективно благостање учесника туристичког догађаја мешовитог карактера.

X3.3: Друштвено искуство позитивно утиче на субјективно благостање учесника туристичког догађаја мешовитог карактера.

X3.4: Лично искуство позитивно утиче на субјективно благостање учесника туристичког догађаја мешовитог карактера.

X3.5: Економско искуство позитивно утиче на субјективно благостање учесника туристичког догађаја мешовитог карактера.

X4: Субјективно благостање учесника туристичког догађаја мешовитог карактера позитивно утиче на њихову будућу намеру у вези са догађајем.

X5: Субјективно благостање учесника туристичког догађаја мешовитог карактера је медијатор позитивног односа између искуства, које је резултат процеса ко-креирања, и будуће намере учесника у вези са догађајем.

X5.1: Субјективно благостање је медијатор позитивног утицаја хедонистичког искуства на будућу намеру учесника туристичког догађаја мешовитог карактера.

X5.2: Субјективно благостање је медијатор позитивног утицаја когнитивног искуства на будућу намеру учесника туристичког догађаја мешовитог карактера.

X5.3: Субјективно благостање је медијатор позитивног утицаја друштвеног искуства на будућу намеру учесника туристичког догађаја мешовитог карактера.

X5.4: Субјективно благостање је медијатор позитивног утицаја личног искуства на будућу намеру учесника туристичког догађаја мешовитог карактера.

X5.5: Субјективно благостање је медијатор позитивног утицаја економског искуства на будућу намеру учесника туристичког догађаја мешовитог карактера.

У складу са постављеним предметом истраживања, дефинисаним циљевима и постављеним истраживачким хипотезама, у докторској дисертацији коришћена је одговарајућа квалитативна и квантитативна методологија која се уобичајено примењује у области друштвених наука. Применом квалитативне методологије извршена је дескриптивна анализа посматраног проблемског подручја, описани су основни појмови који се односе на посматрани проблем и дефинисане су основне претпоставке о ко-креирању искуства у туризму. Синтезом информација и сазнања из иностране и домаће литературе која се односи на посматрану проблематику постављена је теоријска основа за емпиријску проверу постављених истраживачких хипотеза. Метод индукције коришћен је са циљем да се, полазећи од појединачних елемената, дође до општих закључака значајних за разумевање анализираног проблема. Такође, коришћен је и метод дедукције у циљу испитивања исправности примене општих правила на појединачне елементе. Како би се утврдила свеобухватност и валидност предложених димензија истраживачког модела, коришћена је квалитативна метода истраживања – фокус група, коју су чинили експерти, односно припадници академије и праксе, упознати са тематским подручјем.

Квантитативна методологија примењена је у циљу спровођења емпиријског истраживања. Емпиријско истраживање спроведено је на узорку учесника догађаја *Games.con*, који испуњава предуслове за сврставање у категорију мешовитих догађаја и пружа могућност ко-креирања искуства. Прикупљање примарних података извршено је дистрибуирањем упитника у електронској форми учесницима догађаја регистрованим на серверу *Games.CON 2020* на *Discord* платформи. Упитник су чиниле констатације мерене на седмостепеној Ликертовој скали. Имајући у виду да су тврдње коришћене за спровођење емпиријског истраживања изворно доступне на енглеском језику, коришћена је техника повратног превода којом је потврђен квалитет превода. Анкетно испитивање реализовано је у периоду од новембра 2020. године до новембра 2021. године. У истраживању је учествовало укупно 424 испитаника. Анкетном испитивању претходило је пилот истраживање на пригодном узорку од 21 испитаника, којим је потврђено разумевање тврдњи од стране испитаника укључених у истраживање. Обрада прикупљених примарних података извршена је у статистичким софтверима *IBM SPSS* верзија 28 и *SmartPLS* верзија 4. *SPSS* коришћен је како би се анализирали дескриптивни показатељи узорка и посматраних индикатора. У оквиру дескриптивне статистичке анализе коришћене су фреквенце, проценти, стандардне девијације и аритметичке средине, како би се представила структура узорка и одговори испитаника на појединачним индикаторима, и представљене су вредности асиметрије и спљоштености расподеле индикатора. Како би се проценио мерни инструмент и утврдила валидност модела и релација између варијабли предложеног модела, коришћено је Моделирање структурним једначинама методом парцијалних најмањих квадрата. Поред конформативне композитне анализе којом је процењена поузданост и валидност мерних модела и евалуације структурног модела, кандидат је у циљу извођења практичних импликација користила и анализу матрице важности-учинка.

2.3 Садржај докторске дисертације

У складу са претходно опредељеним предметом, циљевима и хипотезама истраживања, докторска дисертација има следећу структуру:

УВОД

I ДЕО: ИСКУСТВО У ТУРИЗМУ

- 1. Појам и дефиниције искуства**
- 2. Концепт искуства потрошача**
 - 2.1 Историјски развој концепта
 - 2.2 Дефинисање појма искуства потрошача
- 3. Концепт туристичког искуства**
 - 3.1 Дефинисање појма туристичког искуства
 - 3.2 Природа и циклус туристичког искуства
 - 3.3 Концепт вредности туристичког искуства

II ДЕО: КО-КРЕИРАЊЕ ИСКУСТВА У ТУРИЗМУ

1. Концепт ко-креирања искуства

- 1.1 Услужно-доминантна логика
- 1.2 Логика оријентисана на купца

2. Фазе ко-креирања туристичког искуства

- 2.1 Пре путовања
- 2.2 Током боравка на дестинацији
- 2.3 Након повратка са путовања

3. Ресурси у процесу ко-креирања туристичког искуства

- 3.1 Оперант ресурси
- 3.2 Операнд ресурси

4. Окружење у којем се ко-креира туристичко искуство

- 4.1 Сензорна компонента окружења
- 4.2 Функционална компонента окружења
- 4.3 Друштвена компонента окружења
- 4.4 Културна компонента окружења
- 4.5 Природна компонента окружења

5. Стејкхолдери у процесу ко-креирања туристичког искуства

- 5.1 Ко-креирање искуства из перспективе туристичке дестинације/догађаја
 - 5.1.1 Дизајнирање окружења за ко-креирање искуства
 - 5.1.2 Очекиване користи од укључивања у процес ко-креирања
- 5.2 Ко-креирање искуства из перспективе туристе
 - 5.2.1 Карактеристике туриста који ко-креирају искуство
 - 5.2.2 Очекиване користи од укључивања у процес ко-креирања
 - 5.2.2.1 Хедонистичко искуство
 - 5.2.2.2 Когнитивно искуство
 - 5.2.2.3 Друштвено искуство
 - 5.2.2.4 Лично искуство
 - 5.2.2.5 Прагматично искуство
 - 5.2.2.6 Економско искуство
- 5.3 Ко-креирање искуства у заједницама
 - 5.3.1 Појам привремених заједница
 - 5.3.2 Виртуелне заједнице и ко-креирање искуства

III ДЕО: ТРАНСФОРМАЦИОНИ ТУРИЗАМ

1. Појам и дефиниције трансформације

2. Трансформационе услуге

- 2.1 Концепт трансформационе услуге
- 2.2 Ко-креирање и трансформационе услуге
- 2.3 Концепт благостања

3. Трансформациони туризам

- 3.1 Концепт трансформационог туризма
- 3.2 Теорије трансформације у туризму
- 3.3 Процес трансформације
- 3.4 Трансформациона искуства у туризму

- 3.4.1 Субјективно благостање
- 3.4.2 Трајност трансформације

IV ДЕО: ТУРИЗАМ ДОГАЂАЈА

- 1. Појам туризма догађаја**
- 2. Класификација и типологија догађаја**
- 3. Догађаји мешовитог карактера**
 - 3.1 Састанци
 - 3.2 Конференције, конвенције и конгреси
 - 3.3 Изложбе и сајмови
 - 3.4 Увођење новог производа на тржиште
 - 3.5 Подстицајна путовања
 - 3.6 Фестивали

V ДЕО: МЕТОДОЛОГИЈА И РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

- 1. Методологија истраживања**
 - 1.1 Контекст истраживања
 - 1.2 Предмет и циљеви истраживања
 - 1.3 Концептуални модел и развој хипотеза
 - 1.4 Развој мерног инструмента
 - 1.5 Начин прикупљања узорка
 - 1.6 Аналитичке методе
- 2. Резултати истраживања**
 - 2.1 Профил испитаника
 - 2.2 Анализе
 - 2.2.1 Дескриптивна статистичка анализа
 - 2.2.2 Конфирмативна композитна анализа
 - 2.2.2.1 Процена рефлексивног мерног модела – Фаза I
 - 2.2.2.1.1 Провера поузданости индикатора
 - 2.2.2.1.2 Унутрашња конзистентност
 - 2.2.2.1.3 Конвергентна валидност
 - 2.2.2.1.4 Дискриминантна валидност
 - 2.2.2.1.5 Номолошка валидност
 - 2.2.2.2 Процена формативног мерног модела – Фаза II
 - 2.2.2.2.1 Колинеарност формативних варијабли
 - 2.2.2.2.2 Релевантност и значајност формативних варијабли
 - 2.2.3 Евалуација структурног модела
 - 2.2.3.1 Процена колинеарности
 - 2.2.3.2 Процена коефицијента путање
 - 2.2.3.3 Процена коефицијента детерминације – R^2
 - 2.2.3.4 Процена величине ефекта – f^2
 - 2.2.3.5 $PLSpredict$
 - 2.2.3.6 Процена уклапања модела
 - 2.2.4 Матрица важности-учинка

2.3 Дискусија резултата

2.3.1 Теоријске импликације

2.3.2 Практичне импликације

2.3.3 Ограничења рада и предлог будућег истраживања

ЗАКЉУЧАК

ЛИТЕРАТУРА

Прилог А

Прилог Б

Прилог В

Прилог Г

Прилог Д

Прилог Ђ

Прилог Е

Прилог Ж

Прилог З

Први део докторске дисертације који носи наслов „**Искуство у туризму**” (стр. 7–32) садржи три главе. У првој глави приказане су дефиниције појма искуства и објашњене његове најважније карактеристике. У другој глави дефинисан је и представљен историјски развој концепта искуства потрошача. Трећа глава односи се на концепт туристичког искуства, који кандидат анализира од првог увођења у туристичку литературу до тренутног схватања. У склопу треће главе, кандидат такође објашњава процес акумулирања искуства кроз различите фазе туристичког искуства предложене у литератури, представља најважније карактеристике туристичког искуства, и истиче вредности које туристичко искуство може имати за туристе.

Други део докторске дисертације, који носи наслов „**Ко-креирање искуства у туризму**” (стр. 34–68) обухвата пет глава. У првој глави представљен је концепт ко-креирања искуства и додатно објашњен концепт ко-креирања према различитим логикама присутним у литератури. У другој глави ко-креирање искуства у туризму се посматра кроз три фазе ко-креирања, при чему се објашњавају начини на које ко-креирање искуства може бити реализовано у свакој од представљених фаза. Трећа глава бави се различитим ресурсима процеса ко-креирања искуства, односно оперант и операнд ресурсима. У оквиру четврте главе анализирају се компоненте окружења у коме се ко-креира искуство. Последња глава овог дела дисертације посвећена је приказу ко-креирања туристичког искуства из перспективе дестинације/догађаја и из перспективе туристе, као и ко-креирању искуства у заједницама, при чему се разјашњава улога и користи које поменути стјекхолдери стичу укључивањем у процес ко-креирања.

Трећи део докторске дисертације под насловом „**Трансформациони туризам**” (стр. 70–90) садржи три главе. Прва глава пружа разјашњење појма трансформације и приказује

различита схватања трансформације која постоје у литератури. Друга глава фокусирана је на сазнања до којих се дошло истраживањем трансформационе услуге. У трећој глави најпре се разматра концепт трансформационог туризма. Потом, пружа се преглед различитих теорија трансформације које се користе за разјашњење трансформације у туризму, разматра се трансформациони процес, односно, начин на који се трансформација дешава, детаљно се анализирају туристичка искуства која имају капацитет да изазову трансформацију код туриста, и објашњава се субјективно благостање као резултат трансформације кроз туристичко искуство.

Четврти део докторске дисертације, који носи наслов „**Туризам догађаја**” (стр. 92–106) обухвата три главе. У првој глави објашњен је и дефинисан појам туризма догађаја. У склопу друге главе представљене су општеприхваћене класификације и типологије догађаја идентификоване у научној литератури. У трећој глави представљени су мешовити догађаји као категорија догађаја која је све више заступљена у пракси. Појам догађаја мешовитог карактера, на коме је спроведено истраживање докторске дисертације, објашњен је кроз детаљно представљање сваког типа догађаја који може подразумевати. Преглед литературе у овом одељку усмерен је на кључне циљеве и улогу искуства у сваком идентификованом типу догађаја.

Пети део докторске дисертације под називом „**Методологија и резултати истраживања**” (стр. 108–181) обухвата две главе. У оквиру прве главе представљени су теоријски и истраживачки модел, дефинисане хипотезе докторске дисертације, конципирани у складу са предметом и циљем истраживања, инструмент коришћен за спровођење истраживања, узорак истраживања и аналитичке методе коришћене за обраду прикупљених података. Прво су представљени резултати анализе дескриптивних показатеља узорка и посматраних индикатора. Након дескриптивне статистичке анализе приказани су резултати коришћења Моделирања структурним једначинама методом парцијалних најмањих квадрата, односно, резултати процене мерног инструмента и провере валидности модела и релација између варијабли предложеног модела. Додатно, утврђена је и предиктивна способност модела и коришћена је анализа матрице важности-учинка како би се извеле менаџерске, односно практичне импликације. Добијени резултати презентовани су помоћу различитих табела и графикона, и извршена је њихова детаљна анализа. Поред приказа добијених резултата, њиховог тумачења и анализе, у оквиру другог дела сагледане су теоријске и практичне импликације, указано је на значај спроведеног истраживања, утврђена су ограничења и дате су препоруке за будућа истраживања.

3. ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

3.1 Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у научној области

Докторска дисертација кандидата Маријане Сеочанац има значајан научни и практични допринос. Главни доприноси докторске дисертације представљају иновативни и актуелни приступ проучавању ко-креираног трансформационог искуства и предлагање

модела у контексту туристичког догађаја мешовитог карактера. Наиме, иако је ко-креирање искуства било предмет истраживања бројних аутора у области туризма и маркетинга, ко-креирање искуства на туристичким догађајима још увек се посматра као „црна кутија”. Додатно, кандидат идентификује да у страној литератури нису адекватно повезане и обрађене релације између онога што претходи искуству, самог искуства на догађају и исхода искуства, док у домаћој литератури ова проблематика још увек није била предмет интересовања истраживача. Стога, кандидат предлаже и емпиријски потврђује модел ко-креирања искуства у контексту догађаја мешовитог карактера, чиме доприноси проширивању теоријских знања, пре свега, кроз унапређење разумевања искуства на нивоу догађаја, али и значаја који ко-креирање искуства има за догађај који је мешовитог карактера. Одабиром туристичког догађаја мешовитог карактера, резултати истраживања пружају увид у процес ко-креирања искуства изван оквира једне врсте догађаја чиме се превазилази ограничење претходних студија које су се бавиле овом тематиком у контексту догађаја и представљају још један допринос докторске дисертације. Такође, испитивање трансформационог потенцијала ко-креирања искуства на туристичком догађају као линеарног процеса који чине карактеристике искуственог окружења и својства самог потрошача, као и карактеристике искуства, представља још један важан допринос докторске дисертације. Систематизација и анализа постојећих сазнања из области предмета докторске дисертације, спроведена коришћењем релевантне и обимне литературе, допринела је унапређењу теоријског разумевања процеса ко-креирања искуства, његових утицајних фактора и исхода.

Напред наведеним докторска дисертација употпуњује и обогаћује постојећа знања и литературу из области ко-креирања туристичког искуства, што ову дисертацију чини важним научним достигнућем. Истовремено, резултати емпиријског истраживања у докторској дисертацији и њихова интерпретација пружају и значајне практичне импликације у области туризма догађаја. Спроведено емпиријско истраживање и добијени резултати могу се практично применити од стране организатора догађаја као основа за формулисање и имплементацију акција којима ће се унапредити будућа намера учесника у вези са догађајем.

3.2 Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

Докторска дисертација под насловом „Развој модела ко-креирања искуства учесника туристичког догађаја мешовитог карактера” резултат је самосталног и оригиналног научно-истраживачког рада кандидата. Комисија оцењује да су предмет и циљеви истраживања адекватно формулисани, истраживачке хипотезе су научно засноване и тестиране применом одговарајуће методологије, на основу чега су тумачени добијени резултати и изведени одговарајући закључци и препоруке. Кандидат је у докторској дисертацији користио релевантну и обимну домаћу и страну научну литературу, на основу чега је извео објективне и систематичне закључке. Кандидат користи јасан стил изражавања и прецизну стручну терминологију што указује на разумевање проучаваног проблемског подручја. Спроведено емпиријско истраживање у докторској дисертацији

резултат је самосталних напора кандидата који је на адекватан начин дефинисао узорак, користио релевантне изворе података и применом одговарајуће методологије извео јасне закључке истраживања.

На основу наведеног, Комисија констатује да докторска дисертација под насловом „Развој модела ко-креирања искуства учесника туристичког догађаја мешовитог карактера” представља резултат оригиналног и самосталног научно-истраживачког рада кандидата у оквиру научне области *Менаџмент и бизнис*, ужа научна област *Пословни менаџмент*.

3.3 Преглед остварених резултата рада кандидата у научној области

Кандидат **Маријана Сеочанац** се у досадашњем научно-истраживачком раду бавила проблематиком која је повезана са темом докторске дисертације. На основу публикованих радова кандидата може се закључити да је њено истраживачко-стручно интересовање фокусирано на туризам догађаја и туристичко искуство. То доказују радови публиковани у међународним и домаћим часописима и научним скуповима. На основу списка радова кандидата (датих у тачки 1.2), Комисија посебно издваја следеће:

1. **Seočanac, M., & Dimitrovski, D.** (2022). Factors influencing tourists' nightlife experience in Belgrade. *Consumer Behavior in Tourism and Hospitality*, 17(4), 436–452. <https://doi.org/10.1108/CBTH-11-2021-0279>
2. **Seočanac, M.** (2022). Understanding the youth tourists' motivation to attend rural gastronomic festivals in the Republic of Serbia. *Economics of Agriculture*, 69(2), 455–467. <https://doi.org/10.5937/ekoPolj2202455S>
3. **Seočanac, M.** (2022). Transformative experiences in nature-based tourism as a chance for improving sustainability of tourism destination. *Economics of Sustainable Development*, 6(1), 1–10. <https://doi.org/10.5937/ESD2201001S>
4. **Dimitrovski, D., Seočanac, M., & Luković, M.** (2021). Business events at a spa destination: An insight into senior participant motivation. *International Journal of Tourism Cities*, 7(1), 13–31. <https://doi.org/10.1108/IJTC-04-2019-0054>
5. **Seočanac, M., & Čelić, I.** (2020). Investigating experience of Chinese tourists with branded hotels in Serbia: A case study of Booking.com. *V International Scientific Conference: Tourism in function of development of the Republic of Serbia – Tourism and Rural Development*, Thematic Proceedings I (pp. 434–451). Vrnjačka Banja, Republic of Serbia: University of Kragujevac, Faculty of Hotel Management and Tourism in Vrnjačka Banja.
6. **Dimitrovski, D., & Seočanac, M.** (2018). Travel fairs attendance with the reference to political instability: Belgrade Travel Fair. *Hotel and Tourism Management*, 6(1), 7–17. <https://doi.org/10.5937/menhottur1801007D>

3.4 Оцена испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Комисија оцењује да докторска дисертација под насловом „Развој модела ко-креирања искуства учесника туристичког догађаја мешовитог карактера” испуњава све

дефинисане захтеве у погледу структуре, садржаја, обима, квалитета и добијених резултата истраживања у односу на пријављену и одобрену тему.

Кандидат је одговорио дефинисаном предмету и циљевима истраживања избором релевантне научне литературе и методологије карактеристичне за област друштвених наука и то кроз пет логички повезаних целина. Дисертација је структурно и суштински усклађена са одобреном темом. Тестирањем, анализом и критичким вредновањем постављених истраживачких хипотеза, изведени су научно и практично релевантни закључци истраживања.

Сходно наведеном, Комисија констатује да обим и квалитет докторске дисертације одговарају пријављеној и одобреној теми, предмету и циљевима истраживања.

3.5 Научни резултати докторске дисертације

Комисија сматра да је истраживање у докторској дисертацији кандидата Маријане Сеочанац под насловом „Развој модела ко-креирања искуства учесника туристичког догађаја мешовитог карактера” дало значајан позитиван допринос свеобухватном сагледавању и разумевању процеса ко-креирања искуства на туристичком догађају.

Као најзначајније резултате истраживања, који имају одговарајући теоријски и практичан значај, Комисија издваја следеће:

- систематизација литературе на тему ко-креирања и трансформационих искустава;
- предлагање теоријског модела ко-креирања трансформационог искуства;
- предлагање модела који повезује три теоријска оквира: *S-D* логику, *C-D* логику и субјективно благостање;
- постављање предложеног теоријског модела у контекст догађаја мешовитог карактера и његово емпиријско потврђивање;
- идентификовање и емпиријско потврђивање ситуационих и индивидуалних фактора који утичу на учеснике током процеса ко-креирања;
- емпиријско потврђивање релевантности димензија ко-креирања искуства;
- постављање субјективног благостања као вредности проистекле из укључивања у процес ко-креирања искуства;
- надоградња *C-O-P* модела кроз посматрање оперант и операнд ресурса као стимуланса који утичу на организам, односно ко-креирање искуства и субјективно благостање учесника туристичког догађаја, као и њихову реакцију, односно, будућу намеру у вези са догађајем;
- емпиријско доказивање трансформационе моћи ко-креирања искуства, које се одиграло под утицајем окружења и личних особина учесника, на субјективно благостање учесника у контексту туристичког догађаја мешовитог карактера;
- доказивање способности ко-креирања искуства у физичком окружењу да иницира трансформацију чланова хибридне заједнице;
- предлагање модела који има велику способност предикције субјективног благостања и на другим узорцима у будућим студијама;

- доказивање медијаторске улоге субјективног благостања између ко-креирања искуства и будуће намере учесника у вези са догађајем;
- емпиријско потврђивање трансформације као линеарног процеса сачињеног из јасно дефинисаних међусобно повезаних односа;
- потврђивање да услуге које немају експлицитну трансформациону намеру, попут туристичких услуга, имају способност да побољшају индивидуално благостање туриста;
- представљање јасних начина за побољшање субјективног благостања учесника туристичког догађаја.

3.6 Применљивост резултата у теорији и пракси

Комисија сматра да су научни резултати истраживања докторске дисертације под насловом „Развој модела ко-креирања искуства учесника туристичког догађаја мешовитог карактера” кандидата **Маријане Сеочанац** теоријски релевантни и научно применљиви, имајући у виду чињеницу да је анализирана проблематика још увек недовољно истражена.

Докторска дисертација има неколико теоријских импликација на ширу академску заједницу. Иновативни и актуелни приступ проучавању ко-креираног трансформационог искуства, предлагање и емпиријско потврђивање модела у контексту туристичког догађаја мешовитог карактера, представљају главни допринос докторске дисертације. Систематизација литературе на тему ко-креирања и трансформационих искустава, која до сада није извршена у домаћој и страниј литератури, може се сматрати изузетно важним доприносом науци у Србији. Из опсежног прегледа домаће и стране литературе, изведен је теоријски модел ко-креирања трансформационог искуства, који је потом постављен у контекст догађаја мешовитог карактера и емпиријски потврђен. Иако су везе између латентних варијабли предложеног модела анализирале у претходним студијама, до сада нису повезане у један модел како би се омогућило тестирање релација између претходника искуства, самог искуства и исхода искуства на туристичком догађају, што представља још један важан допринос докторске дисертације и спроведеног емпиријског истраживања. Предлагање модела ко-креирања трансформационог искуства у контексту догађаја мешовитог карактера, који у таквој поставци до сада није разматран у литератури из области туризма, доприноси проширивању теоријских знања, пре свега, кроз унапређење разумевања искуства на нивоу догађаја, али и значаја који ко-креирање искуства има за догађај који је мешовитог карактера. Додатно, концептуализација и емпиријско потврђивање трансформације на туристичком догађају као линеарног процеса доприноси постојећој литератури која трансформацију доживљава као претежно нелинеарни процес.

Резултати спроведеног емпиријског истраживања у докторској дисертацији имају и своју применљивост и корисност у пракси. На основу спроведеног емпиријског истраживања, дате су препоруке организатору догађаја о акцијама које треба спровести како би се унапредила будућа намера учесника у вези са догађајем. Такође, извршено је и рангирање акција према важности, како би се препоручио конкретан след акција које

треба предузети. Позитивна искуства у просторно и временски ограниченом простору као што је догађај сматрају се носиоцима трансформације због чега су пружене јасне смернице организатору догађаја за осмишљавање и намерно изазивање таквих искустава и утврђени правци који могу довести до побољшања субјективног благостања и будуће намере учесника у вези са догађајем.

3.7 Начин презентовања резултата научној јавности

Сprovedено емпиријско истраживање у докторској дисертацији кандидата **Маријане Сеочанац** под насловом **„Развој модела ко-креирања искуства учесника туристичког догађаја мешовитог карактера”** пружа добру основу за припрему научних и стручних радова и њихово публикување у референтним научним часописима националног и међународног значаја, као и презентовање на научним скуповима у земљи и иностранству. Публиковањем актуелних и оригиналних научних радова научна и стручна јавност биће упозната са најважнијим закључцима и достигнућима спроведеног истраживања. Публиковање монографије из области разматране проблематике у докторској дисертацији, уз додатну надоградњу и проширење теоријских и емпиријских истраживања, за научну и стручну јавност може представљати користан извор информација и знања у погледу ко-креирања искуства на туристичким догађајима и његове трансформационе способности.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Комисија закључује да је докторска дисертација кандидата **Маријане Сеочанац** под насловом **„Развој модела ко-креирања искуства учесника туристичког догађаја мешовитог карактера”** оригинални и самостални научни рад који даје значајан допринос теорији и пракси у области ко-креирања искуства и туристичких догађаја. Комисија констатује и да је докторска дисертација у погледу релевантних, и у Извештају разматраних, аспеката у складу са пријављеном и одобреном темом од стране Наставно-научног већа Факултета за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи Универзитета у Крагујевцу и Већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу. Такође, комисија оцењује да су теоријска и емпиријска анализа у докторској дисертацији оправдане и научно утемељене.

На основу претходно наведеног, Комисија је једногласна у оцени да докторска дисертација кандидата **Маријане Сеочанац** под насловом **„Развој модела ко-креирања искуства учесника туристичког догађаја мешовитог карактера”** испуњава све суштинске и формалне услове за јавну одбрану.

ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу претходно изнетих чињеница, запажања, анализе и оцене резултата докторске дисертације, Комисија предлаже Наставно-научном већу Факултета за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи Универзитета у Крагујевцу да прихвати Извештај о оцени докторске дисертације кандидата **Маријане Сеочанац**, под насловом „Развој модела ко-креирања искуства учесника туристичког догађаја мешовитог карактера”, и одобри њену јавну одбрану.

У Врњачкој Бањи, Крагујевцу и Суботици, јануар 2023. године,

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

1. **Др Владимир Сенић**, редовни професор Факултета за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Пословна економија и управљање – председник;

2. **Др Вељко Маринковић**, редовни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Пословна економија – члан;

3. **Др Дражен Марић**, ванредни професор Економског факултета у Суботици Универзитета у Новом Саду, ужа научна област Маркетинг и трговина – члан.

